

cej lirsko nastrojenem pripovedovanju. Zgodbo je naslonil na citat iz Rutarjeve Tolminske zgodovine; pojmovanju časa in orisu važne osebe v ozadju — Francescu Clugia, ki ni bil frančiškan ampak dominikanec, pa bi zgodovinar lahko marsikaj oporekal. Duhovno stoji povest na antitezi: kristjani — pogani, Krist — Triglav. S tem je zgodba zgrajena v docela simetrični razvrstitvi oseb: na eni strani Gorazd s svojima dvema hčerama, na drugi Jakubečevi. Dionizijske nature s strastno ljubeznijo in sovraštvom se križajo v docela usodno demonični neurejenosti, kar Bevkovih duhovni nastrojenosti prija in izzove hude povestne prizore in močno napetost dejanja. Povest v celoti zaostaja za »Znamenji«, ki prinašajo res odlična pripovedna mesta: na pr. prihod kobilice, napad volkov. Nekatere osebe tu so posnetek individualnega Pregljevega tolminstva, na pr. Matic, Fulherij in Primož. Izraz je poetičen, tuptam nekoliko sentimentalen, zlasti poganska idiličnost ni pristna in pesniško pravična in je ostanek zmotnega atavizma, da so bili stari Slovani sami krotki in mehki ljudje. Narodno simbolno ima povest podobne miselne korenine kot »Znamenja na nebu« in je pomembna ljudska knjiga.

Nande Vrbnjakov: **Slike iz prirode**. Str. 96. — Iz našega leposlovja so tu nabrani odstavki o živi in tudi o mrtvi prirodi; pretežno so vzete iz živalstva in rastlinstva. Ta zbirka ima samo mladinsko osnovo, dokazuje pa, da ima naše leposlovje dovolj prirodopisnih biserov, ki se dajo zbrati tudi v širši zbornik. Glavni zastopnik v knjigi je Fran Erjavec, klasik našega prirodopisnega pripovedništva — premalo je v nji Josipa Ogrinec, ki je postavljen samo v uvod; posebno pa bi za višjo stopnjo takega zbornika ne mogli pregrešati živalskih zgodb Ivana Cankarja. Knjiga je v sedanjem obsegu nekoliko enostranska.

Ciril Drekonja: **Pod domačim krovom**. Strani 126. — To je dragocena ljudsko vzgojna knjiga, ki v lahkotnem, prav lepem jeziku spremlja človeka od otroka do družbe in govori o njegovi telesni in dušni zgoji.

Dr. Josip Potrata: **Zdravje in bolezen v domači hiši**. III. del. Str. 144. — Govori o bistvu, vzrokih in pojavih bolezní. Knjiga ima podobe.

Gizela Majeva: **Vzorna gospodinja**. Str. 185. — Obširno govori o gospodinjski kulturi v družini. Opremljena je z mnogimi podobami. F. K.

KNJIGE »GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE«

Prošlo jesen so izšli: Koledar za nav. leto 1950. Sienkiewiczov »Quo vadis?« II. del, v prevodu dr. Joža Glonarja, »Naši paglavci« Ivana Trinka, »Travníštvo« inž. J. Rustja in v Vodopivčevi redakciji cerkvena pesmarica »Božji spevi«, ki so dodatna knjiga.

Koledar, obsegajoč 160 strani, je dobil novo opremo; naslovno stran in mesečna zglavja je izvršil v okusni tehniki, ki mora prijati tudi preprostemu človeku, akademični slikar Fr. Gorše. Predstavil se nam je tudi v tekstu ob črtici Selme Lagerlöfove in še v Trinkovi knjigi kot dober in spreten ilustrator. Koledar je urejen po načelu, da bodi »ljudski zbornik zrelih, po obliki poljudnih, a vsebinsko jedrnih spisov«. Res je to. Mnogovrsten je

in več ko lokalno pomemben. Tekst otvarja faksimile Pija XI. družbi, ki ga je prinesel že prvi Koledar. Ker je to važen dokument, tihoč se našega življenja, naj ga obnovimo tudi tu: Goričensi S. Hermagorae sodalitati, quae in Religione Christianam conservandam tutandosque Slovenorum in Italia commorantium mores incumbit, peramanter Apostolicam Benedictionem impertimus. Pius pp. XI. peramanter in Domino. Leposlovje je dobro, pa naj bodo to Avsenakovi »Kmečki obrazi«, med katerimi so posamezni kar izborni (se je zavedla, velikansko, ravno — pač sam popraviš ali črtaš!), Hrastnikova zgodba »Za petelina«, Savinškova »Apnenica« ali Grivškega humoristična »Nenavadna dediščina«, s katero je boter Marko Trpotec povlekel svoje zlahtnike. Tudi prevodi iz Negrijeve, Lagerlöfove in Andersena so čedni. Pesmi Venceslava Sejavca in M. Avsenaka niso nič posebnega. Menim, da bi morale prav v Koledarje močne pesmi in ne take, ki samo mašijo!

Poučni sestavki so večinoma aktualni, tako Bednarikova »Rimsko vprašanje« in »Prvič pod francoskim orlom«, Dr. A. K. ov »Dr. Fr. Prešeren« ob stoletnici »Kranjske čbelice«, Mostarjev »Dr. Ahil Ratti — papež Pij XI., znamenit planinec«, Patejevo poročilo o »Božji setvi v Rusiji«, kakor tudi življenjepisa monsignorjev dr. Josipa Ličana in Ivana Rojca, ki sta bila izraziti osebnosti v javnem življenju našega naroda ob Soči. Še ta in oni sestavek in dolgo vrsto slik ima Koledar GMD, ki ga moremo uvrstiti med najboljše, kar so jih poslale za to leto v slovenski svet razne družbe.

Ivana Trinka: **Naši paglavci**. Črtice in slike iz beneško-slovenskega pogorja. Str. 100. Kdo bi mislil, kdo bi pričakoval! Čez trideset let je preteklo, kar je Zamejski zbral svoje »Poezije«, katere je začel nekako pred petdesetimi leti pričevati v Zvonu, Slovanu in Domu in svetu. Res se je potem še tu in tam oglasil, pišoč o Beneški Sloveniji, o Reziji v Domu in svetu in v Mohorjevem koledarju, Jadranskem almanahu in v goriški »Mladiki« — spominjajoč se stoletnice Petra Podreke, avtorja »Jaz nisem Talijanka«, in one »Slovenske mladenke, le pojte veselo!...« — a da nam poveže še kdaj kak leposlovni šopek —, ne tega ni nihče čakal. Pa smo ga veseli, čeprav se skromno opravičuje: »Starokopitne, preproste in skromno pisane so te črtice o skromnem in preprostem življenju naših dečkov, za skromne in preproste bralce.«

Spominjajoč »Paglavce« in hrepenenje jih je priklicalo v življenje in naš Nestor za mejo na skrajni črti našega življa nam je pokazal v otrocih matajurskega pobočja svoj svet in svojo mladost klasično nazorno in svojstveno barvito. Kdor bi hotel uživati, bi moral pač vse te črtice, ki so v svoji preprostosti globoko zajete in srčno občutene, brati ali vsaj poslušati v beneškem narčju. Otrok je sicer otrok, naj bo tu ali tam, vendar se očitujejo že v njem tudi posebnosti zemlje, v kateri raste in živi. In te posebnosti je Trinka vseskozi dobro, v posameznih slučajih pa kar mojstrsko ujel in podal.

Vsleherni teh deveterih črtic in slik je pač kaka trdota, ki je Janežič in Sket nista branila, a se ji Breznik upira. A oni, katerim je knjiga namenjena, se ne bodo spotikali in jo bodo z veseljem brali, zlasti še, ker jo je Gorše posrečeno ilustriral.